

Zakład Metrologii i Systemów Pomiarowych
Politechnika Poznańska

ul. Jana Pawła II 24 60-965 POZNAŃ
(budynek Centrum Mechatroniki, Biomechaniki i Nanoinżynierii)
www.zmisp.mt.put.poznan.pl tel. +48 61 665 35 70 fax +48 61 665 35 95

POMIARY OKRĄGŁOŚCI

POZNAŃ 2014

1. CEL I ZAKRES ĆWICZENIA

Celem ćwiczenia jest zapoznanie się z technikami pomiarów i przyrządami pomiarowymi służącymi do pomiarów błędów okrągłości.

2. ZAKRES OBOWIĄZUJĄCEGO MATERIAŁU

- rodzaje błędów kształtu [1, 2],
- metody pomiaru błędów okrągłości [1, 2].

3. LITERATURA

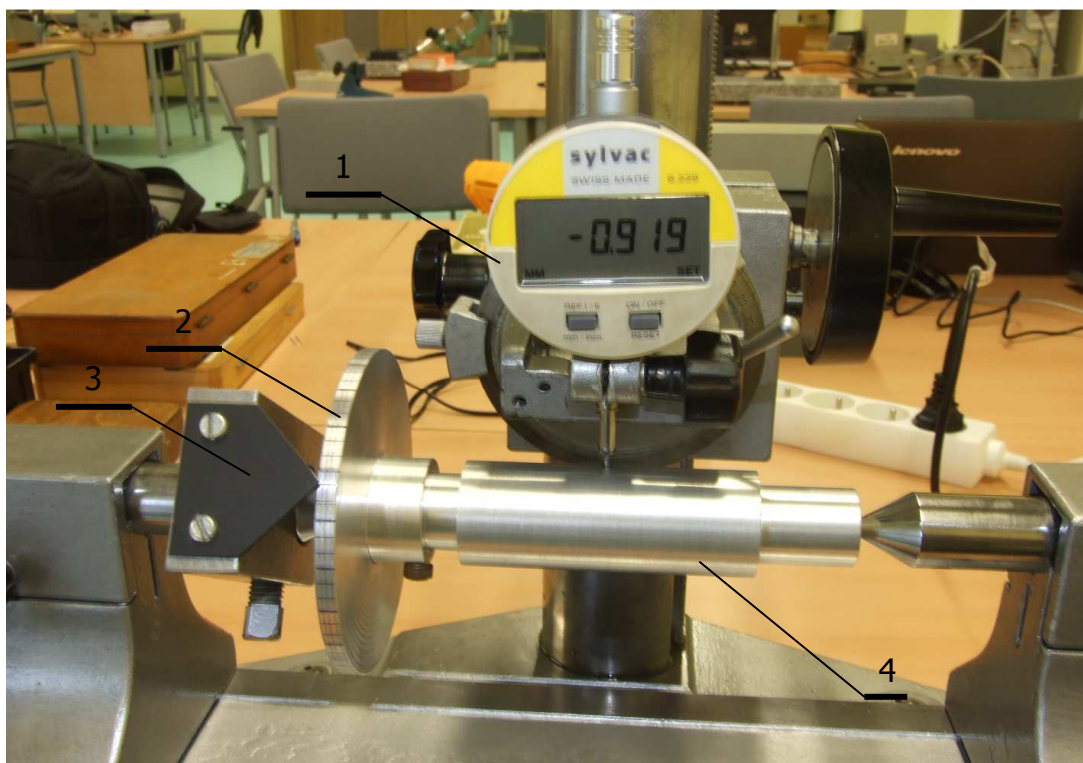
1. Adamczak S., Pomiary geometrii powierzchni, Wydawnictwa Naukowo - Techniczne, Warszawa, 2008, str. 26 – 94.
2. Paczyński P., Metrologia techniczna. Przewodnik do wykładów ćwiczeń i laboratoriów. Wyd. Zakład Metrologii i Systemów Pomiarowych, Politechnika Poznańska, Poznań 2003. str. 238 – 257.

4. POMIAR ODCHYLENIA OKRĄGŁOŚCI METODĄ BEZODNIESIENIOWĄ

4.1 OPIS STANOWISKA DO METODY BEZODNIESIENIOWEJ

W skład stanowiska do sprawdzania charakterystyk metrologicznych mikromierza wchodzi (rys. 4.1):

1. czujnik zegarowy cyfrowy,
2. tarcza z nacięciami,
3. przeciwwskaz,
4. sprawdzany wałek.

Rys. 4.1. Stanowisko do pomiaru odchyłki okrągłości w przyrządzie kłowym

4.2 POMIAR PROFILU OKRĄGŁOŚCI W PRZYRZĄDZIE KŁOWYM

Zadania szczegółowe:

- zamocować wałek 4 w przyrządzie kłowym,
- doprowadzić do styku czujnik 1 z powierzchnią wałka 4,
- wyzerować czujnik 1,
- obracać wałek i dla każdego nacięcia tarczy 2 odczytać wartość z czujnika 1,
- powtórzyć pomiar profilu okrągłości w kolejnej płaszczyźnie wg zaleceń prowadzącego,
- wykonać analizę graficzną profili,
- odczytać z wykresu wartość odchyłki okrągłości,
- wykonać analizę harmoniczną przy użyciu programu „Analiza harmoniczna”, (<http://elektro.w.interia.pl/harmonic>).

4.3 POMIAR ODCHYŁKI OKRĄGŁOŚCI METODĄ ODNIESIENIOWĄ

Pomiary z wykorzystaniem pryzmy można zastosować, jeżeli wiadomo, że odchyłka okrągłości to n-łukowość o znanej liczbie łuków n. Odchyłkę okrągłości oblicza się według wzoru:

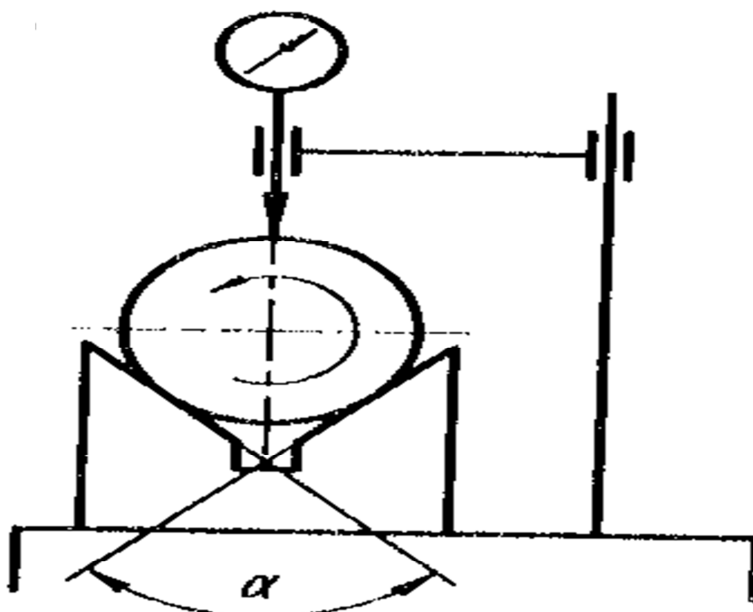
$$EFK = \frac{\Delta A}{F_n} \quad (4.1)$$

ΔA - największa różnica wskazań czujnika

F_n - współczynnik wykrywalności zależny od kąta pryzmy α i liczby łuków n (wg Tabeli 4.1)

Tabela 4.1 Wartości współczynników wykrywalności F_n przy pomiarze odchyłki okrągłości z użyciem pryzmy

Liczba łuków n na obwodzie	Układ symetryczny			
	$\alpha=60^\circ$	$\alpha=90^\circ$	$\alpha=108^\circ$	$\alpha=120^\circ$
2	-	1,00	1,38	1,58
3	3,00	2,00	1,38	1,00
4	-	0,41	-	0,42

Rys. 4.2. Pomiar odchyłki okrągłości z wykorzystaniem pryzmy - pomiar wałka w układzie symetrycznym

Zadania szczegółowe:

- wykonać wykres zmierzonego profilu,
- określić n – łukowość profilu okrągłości,
- określić wartość współczynnika F_n z tabeli 4.1,
- umieścić wałek w pryzmie,
- obracając wałek zapisać najmniejsze i największe wskazanie czujnika,
- wyliczyć wartość odchyłki z zależności 4.1.

POLITECHNIKA POZNAŃSKA Zakład Metrologii i Systemów Pomiarowych	(Imię i nazwisko)		
	Wydział.....Kierunek.....Grupa		
Laboratorium podstaw metrologii	Rok studiów SemestrRok akad. /		
	Data wykonania ćw.	Data oddania ćw.	Ocena
TEMAT: Pomiary błędów kształtu			

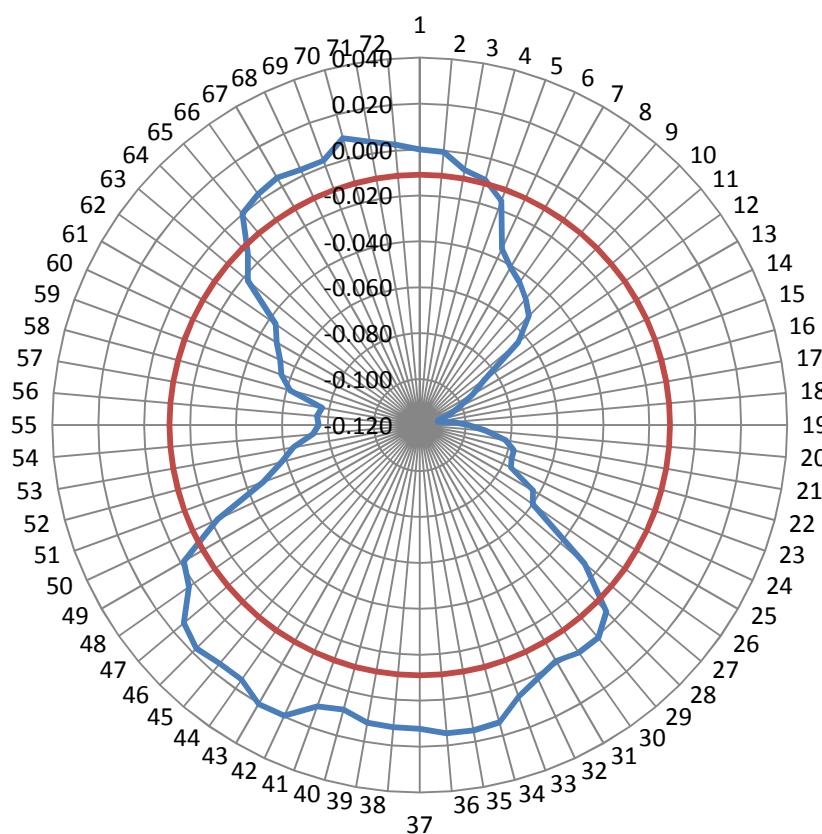
1. POMIAR ODCHYLEŃKI OKRĄGŁOŚCI METODĄ BEZODNIESIENIOWĄ

Wykonano pomiar pojedynczego profilu okrągłości, zmierzone wartości punktów profilu przedstawiono w tabeli 1.1.

Numer pomiaru	Wskazanie czujnika [mm]	Numer pomiaru	Wskazanie czujnika [mm]	Numer pomiaru	Wskazanie czujnika [mm]	Numer pomiaru	Wskazanie czujnika [mm]	Numer pomiaru	Wskazanie czujnika [mm]
1	0,000	16	-0,111	31	-0,001	46	0,018	61	-0,048
2	-0,001	17	-0,112	32	0,002	47	0,014	62	-0,043
3	-0,007	18	-0,105	33	0,006	48	0,003	63	-0,022
4	-0,009	19	-0,099	34	0,014	49	-0,001	64	-0,014
5	-0,016	20	-0,091	35	0,015	50	-0,023	65	0,000
6	-0,035	21	-0,082	36	0,015	51	-0,047	66	0,003
7	-0,041	22	-0,078	37	0,012	52	-0,058	67	0,004
8	-0,044	23	-0,077	38	0,012	53	-0,064	68	0,003
9	-0,048	24	-0,076	39	0,012	54	-0,073	69	0,003
10	-0,053	25	-0,063	40	0,008	55	-0,076	70	0,009
11	-0,064	26	-0,060	41	0,010	56	-0,075	71	0,005
12	-0,086	27	-0,026	42	0,020	57	-0,077	72	0,003
13	-0,093	28	-0,005	43	0,020	58	-0,062		
14	-0,101	29	0,001	44	0,015	59	-0,056		
15	-0,106	30	0,001	45	0,015	60	-0,053		

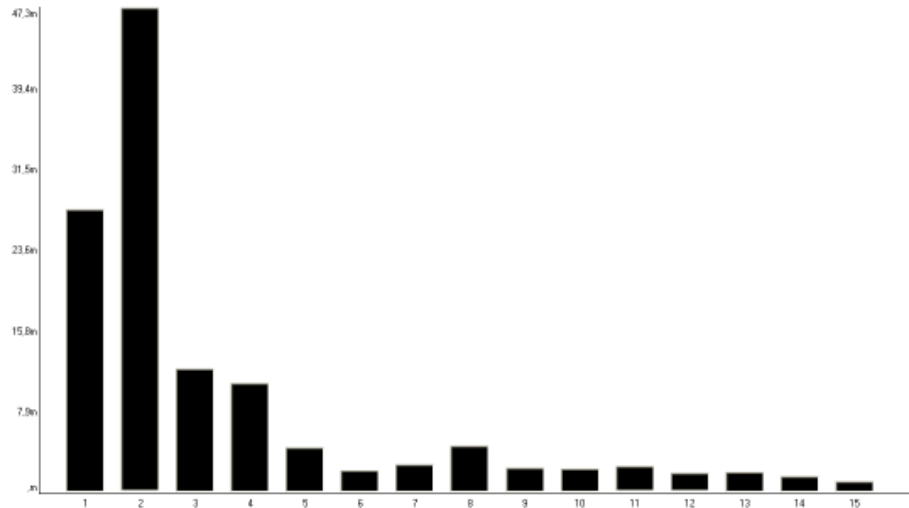
Na podstawie danych sporządzono wykres odchyłki okrągłości, odczytana wartość odchyłki wynosi 132 μm .

Wykres odchyłki okrągłości

Wykres harmonicznych dla zmierzonej odchyłki okrągłości zrobiony przy użyciu programu „Analiza harmoniczna”, (<http://elektro.w.interia.pl/harmonic>).

Z wykresu można odczytać że dominującą składową przebiegu jest druga harmoniczna (owal).

2. POMIAR ODCHYLEŃ OKRĄGŁOŚCI METODĄ ODNIESIENIOWĄ

Pomiary wykonano przy użyciu przyzmy o kącie $\alpha=108^\circ$, odczytane z czujnika wartości maksymalna i minimalna wynoszą 0,123 mm i -0,077 mm.

Z kształtu wykresu odchyłki okrągłości można wnioskować, że n – łukowość profilu okrągłości wynosi 2 (owal). Z tabeli 4.1 odczytano wartości współczynnika wykrywalności $F_n = 1,38$. Wartość odchyłki okrągłości:

$$\Delta A = 0,123 - (-0,077) = 0,200 \text{ mm} = 200 \mu\text{m}$$

$$EFK = \frac{\Delta A}{F_n} = \frac{200}{1,38} = 145 \mu\text{m}$$